

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Förhållandet med Bergshandteringen år 1853.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Majt får nu Bergs-Collegium i vanlig ordning afgifva underdånig Berättelse om förhållandet med Rikets Bergshandtering under år 1853.

Såsom inledning till denna Berättelse, hvilken under särskilda afdelningar innehåller redogörelse för hvarje del af Bergverks-rörelsen, torde Collegium, hvad först Jern-handteringen vidkommer, få i underdånighet anföra: att Tackjerns-tillverkningen 747,208 *Skz* väl finnes vara omkring 48,000 *Skz* mindre, än under år 1852; men om sistnämnde års produktion, som varit den största hitintills, intages uti medelberäkningen för de sistförflutne 5 åren, så öfverstiger 1853 års tillverkning med 32,384 *Skz* det vid en sådan beräkning uppkomne medel-belopp.

Deremot har tillverkningen af Stång- och Ämnes-jern, som utgjort 718,570 *Skz* Bergsvigt, uppgått till högre belopp, än under något år förut.

Då nu, jemte det tackjern 718,570 *Skz*, som 1853 års Smide erfordrat, äfven Gjutgods-tillverkningen upptagit 57,493 *Skz*, hvilka quantiteter tillsammans utgöra 776,063 *Skz*, har väl, enär tackjerns-produktionen uppgått till endast 747,208 *Skz*, inträffat, att omkring 29,000 *Skz* Tackjern blifvit mindre tillverkade, än det under året vid Smidet och Gjuterierne förbrukade quantum; men någon brist på tackjern har emellertid icke uppstått, emedan förhållandet hittills varit så, att de, genom större blåsningar, än behovet fordrat, under ett år uppkomne Tackjerns-inventarier fått ersätta hvad som i produktionen ett annat år kunnat brista.

INLEDNING

TILL

Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, Norstedt, 1835-1858. Täckningsår: 1833-1857.

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1859-1911.
Täckningsår: 1858-1910.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.
S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).
S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshandteringen [från äldsta tid och fram till 1915].

Bergskollegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen år 1853.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB), 2010.
Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

**Bergs-Collegii Underdåniga Berättelse om
Förhållandet med Bergshandteringen år 1853**

INNEHÅLL

	Sid.
Inledning.....	1.
1 ^{sta} Artikeln. Jernmalms-brytningen.....	3.
Utfärdade Mutsedlar år 1853 och Mutsedlar som blifvit utgifne på nya anledningar år 1853 [tabell].....	11.
Beviljade hvilostånd år 1853 [tabell].....	12.
2 ^{dra} Artikeln. Tackjerns-blåsningen.....	13.
Tackjerns-tillverkningen efter län år 1853 [tabell].....	13.
Tackjerns-tillverkningen år 1853 [tabell].....	14-15.
3 ^{die} Artikeln. Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.....	18.
Gjutgods-tillverkningen vid Masugnarne år 1853 [tabell].....	18.
Gjutgods-exporten enligt Tullverkets räkenskaper år 1853 [tabell].....	20.
4 ^{de} Artikeln. Stång- och Ämnesjern-Smidet.....	21.
Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt efter län år 1853 [tabell].....	21.
Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverknings-rätt efter län år 1853 [tabell]...	22.
Exporten af Stångjern enligt Tullverkets räkenskaper, omfattande kalender-året 1853, och destinations-orterne [tabell].....	25.
5 ^{te} Artikeln. Jern-Manufaktur-tillverkningen.....	27.
Jern-manufaktur-tillverkningen år 1853 [tabell].....	27.
Jern-manufaktur-exporten år 1853, enligt Tullverkets Räkenskaper [tabell].....	29.
6 ^{te} Artikeln. De så kallade Ädlare Verken.....	30.
a) Guld-tillverkningen.....	30.
b) Silfver-tillverkningen.....	30.
c) Koppar-tillverkningen.....	32.
Koppar-tillverkningen i Riket år 1853 [tabell].....	35.
d) Nickel-tillverkningen.....	36.
e) Messings-tillverkningen.....	36.
7 ^{de} Artikeln. Diverse Verk och Inrättningar.....	37.
Koppar-Hamrar.....	37.
Bly-smältnings-Verk.....	37.
Zink-Verk.....	38.
Cobolt-Verk.....	38.
Svafvel-Bruk.....	38.
Vitriol-Verk.....	38.
Alun-Bruk.....	39.
Rödfärgs-Verk.....	39.
Blyertz-Verk.....	40.
Porfyr- och Marmor-Bruk.....	40.
Brunstens-brott.....	40.

	Sid.
Stenkols-Verk.....	40.
Tabell, utvisande 1853 års export af här nedan upptagne Bergverks-producter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.....	42.
1:0 Nya Stångjerns-härdar.....	43.
2:0 Smälthyttor.....	43.
3:0 Jern-Manufactur-Verk.....	43.

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

Förhållandet med Bergshandteringen år 1853.

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÄDIGSTE KONUNG!

Till Eders Kongl. Majt får nu Bergs-Collegium i vanlig ordning afgifva underdånig Berättelse om förhållandet med Rikets Bergshandtering under år 1853.

Såsom inledning till denna Berättelse, hvilken under särskilda afdelningar innehåller redogörelse för hvarje del af Bergverks-rörelsen, torde Collegium, hvad först Jern-handteringen vidkommer, få i underdånighet anföra: att Tackjerns-tillverkningen 747,208 *Skz* väl finnes vara omkring 18,000 *Skz* mindre, än under år 1852; men om sistnämnde års produktion, som varit den största hitintills, intages uti medelberäkningen för de sistförflutne 5 åren, så öfverstiger 1853 års tillverkning med 32,384 *Skz* det vid en sådan beräkning uppkomne medel-belopp.

Deremot har tillverkningen af Stång- och Ämnes-jern, som utgjort 718,570 *Skz* Bergsvigt, uppgått till högre belopp, än under något år förut.

Då nu, jemte det tackjern 718,570 *Skz*, som 1853 års Smide erfordrat, äfven Gjutgods-tillverkningen upptagit 57,493 *Skz*, hvilka quantiteter tillsammans utgöra 776,063 *Skz*, har väl, enär tackjerns-produktionen uppgått till endast 747,208 *Skz*, inträffat, att omkring 29,000 *Skz* Tackjern blifvit mindre tillverkade, än det under året vid Smidet och Gjuterierne förbrukade quantum; men någon brist på tackjern har emellertid icke uppstått, emedan förhållandet hittills varit så, att de, genom större blåsningar, än behofvet fordrat, under ett år uppkomne Tackjerns-inventarier fått ersätta hvad som i produktionen ett annat år kunnat brista.

Exporten af Stångjern och Jern-manufaktur har tillsammans utgjort 657,183 *Skz* Stap. vigt, hvilket belopp är högre, än hvartill utförseln under något år förut hunnit; Och som dertill kommer, att från Rikets Vågar dels till export och dels till inrikes förbrukning 48,154 *Skz* blifvit afvägde utöfver det belopp af 677,287 *Skz*; som från Bruken ankommit, har följden ock varit, att Stångjerns-inventarierna på vågarne blifvit minskade med 50,892 *Skz*, hvaremot likväl inventarierna af Jern-manufaktur i någon mindre mån finnas vara ökade.

Förhållandet i förberörde afseende kan väl icke annat, än anses hafva varit gynnsamt; men deremot har årets skeppnings-pris 15 R:dr 24 sk. B:ko per *Skz* ordinarie sorter Stångjern, med vanliga öfverpriser för extra dimensioner, icke kunnat vara rätt tillfredsställande, särdeles för de Bruksehare, hvilka hafva sina Smiden grundade på uppköp af Tackjern och kol, samt vid låga försäljnings-priser, nästan ännu mera måste bemöda sig om att upphinna största möjliga tillverknings-belopp, för att, då behållningen per *Skz* är mindre, söka ersättning derföre genom större produktion; detta likväl under förutsättning att icke något hinder uppstår för afsättningen, som alltid måste utgöra hufvudsakligaste vilkoret för fortgången af en handtering, hvars produkter äro af högre värde, än att de af Bruksehare i allmänhet kunna såsom räntelösa inventarier förvaras.

De berättelser, som vederbörande Tjenstemän aflemnat angående Tackjerns-blåsningarne, utvisa, att de, i afseende på smältnings-processen och verkstädernas byggnads sätt, vid Bruksehares Masugnar först införde förbättringar, allt mer och mer blifva äfven vid Bergsmans-hyttorne begagnade. Emellertid, och under det tackjerns-tillverkningen per blåsningdygn, som för 20 år sedan beräknades till omkring 15 *Skz*, successive stigit, så att den år 1852 uppgick till närmare 24 *Skz*, har likväl år 1853 inträffat, att dygns-produktionen af tackjern i medeltal blifvit 0,44 *Skz* mindre, än under året näst förut. Att detta förhållande likväl icke får anses såsom ett tecken dertill, att Tackjerns-blåsningen kommit på en ståndpunkt, hvaröfver den ej kan hinna, utan att ett sådant stillastående för ett år egentligen härleder sig från tillfälliga orsaker, sådant visar sig här nedan uti artikeln om Tackjerns-blåsningen.

Hvad Stångjerns-smidet åter vidkommer, har Collegium uti 1851 års underdåniga Berättelse omnämnt, hurusom på flera ställen, i synnerhet inom vissa Orter, den Engelska, eller som den ock benämnes Lancashire-smides-metoden blifvit med fördel vid Stångjerns-tillverkningen införd, i stället för den så kallade Tyska. Nu har derjemte ett nytt smidesätt under namn af Franche Comté-metoden blifvit försökt och på några ställen antagen. Då denna method vid Stångjerns-smidet tillämpad, finnes hafva åstadkommit både kol-besparing och öfverjern, under lika hög vecko-tillverkning, som vid Tysk-smidet, synes densamma vara förtjent af ytterligare utbildning, för att, efter hvad man af hittills vunnit erfarenhet om denna method velat finna, i synnerhet blifva af gagn för Bruksehare, hvilka, utan egen blåsning, måste grunda sin Smides-tillverkning på köpt Tackjern, som icke alltid kan erhållas af likartad beskaffenhet, hvaremot de Bruksehare, hvilka begagnat eget Tackjern af de bättre malmerne,

och på den grund kunna göra anspråk på öfverpris, företrädesvis, vid öfvergången från Tysk-smidet, antagit Lancashire-metoden.

Oaktadt den besparing af kol, som af Tackjerns-tillverkningens och Smidets bättre ordnande blifvit föranledd, hafva emellertid skogarne, särdeles inom Bergslagerne och för öfrigt inom de Orter, der Jernhandteringen i större skala utöfvas, blifvit så tillitade, att för deras framtida bestånd erfordras, att en mera omsorgsfull vård om dem, än som hittills funnits vara iakttagen, måste äga rum. I detta afseende har ock vid flere bruk en rationel skogshushållning genom antagne vetenskapligt bildade Skogsförvaltare blifvit införd och tillämpad i den mån lokala förhållanden kunnat det medgifva; Och för att ännu mera kunna bespara sjelfva skogarne, har uppmärksamhet blifvit fästad på den utrikes uppfunna metoden, att genom en särskild behandling af den allmänt förekommande torfven göra densamma tjenlig såsom brännmaterial vid Jern-beredningen. Försök i detta hänseende fortgå och de redan gjorda leda till den förhoppning, att äfven här i landet torfven skall kunna, mera allmänt och med större fördel än hittills, vid jernhandteringen och serdeles för manufaktur-smidet beagnas.

Af Bergverkens effekter intager Kopparen så väl i anseende till produktionens kvantitet, som det handelsvärde, hvartill denna tillverkning i Sverige nu uppgår, närmaste rummet efter Jernet. Utom de ovanligt höga priser på Kopparen, som under år 1853 ifrån 160 R:dr B:ko per *Skz* uppgått ända till 200 R:dr B:ko, har äfven det för Verkens ägare högst fördelaktiga förhållande inträffat, att årets Kopparproduktion 11,584 *Skz* är den största, som på sednare tider ägt rum.

Vidkommande öfrige Bergsverks-inrättningar för tillverkning af Silfver och andra artiklar, de sednare dels till export, dels till inrikes förbrukning, är om dem icke något annat anmärkningsvärdt att nu i underdånighet anföra, än hvad som i Berättelsen förekommer under de särskilda åt dem egnade artiklarne.

Antalet af de vid Bergverken år 1853 antagne ständige arbetare, de således oberäknade, hvilka på ett eller annat sätt dervid tidtals varit behjplige, har uppgifvits uppgå till 18,121 personer, fördelade på de särskilda tillverkningarne, på sätt, som vid hvarje artikel närmare synes.

1^{sta} Artikeln.

Jernmalms-brytningen.

Norrbottn. På Luotsavara och Svappavara malmfält, belägne inom Juckasjärvi Socken och Torneå Lappmark, har Kengis Bruksegare låtit anställa brytning för tackjerns-blåsningen uti Torneåforss masugn; äfvensom på Gellivara malmberg inom Luleå Lappmark den så kallade Kungs-grufvan samt Gyljens Bolags-grufva blifvit arbetade af egarne till de på dessa malm-tillgångar grundade Jernverk. Föröfrigt,

har ock för Rosforss masugns behof någon brytning ägt rum på Ristjålsberget inom Piteå Socken.

Den uppbrutna malmen har utgjort:

	Sk ⁸ Tackj. vigt å 26 L ⁸ Bergs- vigt.
Inom Torneå Lappmark	600.
» Luleå Lappmark	3,128.
» Piteå Socken	528.
	4,256.

Westerbotten. De år 1852 åter upptagne jernmalms-anledningarne på Näsberget inom Skellefteå Socken, hafva äfven år 1853 blifvit med arbete belagde och den erhållne malmen utgjort 550.

Ångermanland. De på Ulfön uti Nätra Sockens skärgård befintliga skärpningar, hvilka föra en Titanhaltig Jernmalm, hafva år 1853 icke med arbete blifvit belagde, utan rättigheten dertill genom hvilostånds-resolution af deras egare försvarats.

Jemtland. Som egarne till det för några år sedan anlagde Rönnöfors Bruk för tackjerns-tillverkningen derstädes begagnat i orten uppfunne myr-malmer, har något arbete icke blifvit verkställt uti den så kallade Örnstolså-grufva. Försökningsvis hafva emellertid malm-skärpningarne på Grötoms bys område i Kalls Socken samt en ny anledning på Dödre hemmans mark i Hackås Socken blifvit bearbetade.

Herjedalen. För tackjerns-blåsningen uti Ljusnedals masugn hafva Brukets egare på vanligt sätt låtit anställa malm-brytning dels på Blixgrufvfältet, dels ock uti den derinvid belägna så kallade Förhoppnings-grufvan i Tännäs Socken; Och har den upptagne malmen till beloppet utgjort 660.

Helsingland. Inom detta Landskap hafva de på Gymåsberget uti Woxna Socken befintliga grufvor, hvilka föra en godartad, men fattig malm, blifvit af Woxna och Dahlforss Bruksegare arbetade. Deremot har Magmyre-grufvan uti Skogs Socken befunnits under hvilostånd, samt Åbro grufva uti Ockelbo Socken endast försvarsvis varit bruten.

Malm-uppfordringen på Gymåsberget har utgjort 4,654.

Gestrikland. Likasom under nästföregående år hafva af de gamla grufvorne inom Thorsåkers Socken, Stoll-, Nyängs- och Göske-grufvorne blifvit bearbetade, men brytningen uti Myggbo grufva, i följd af erhållen hvilostånds-resolution, varit inställd. Af de öfrige grufvorne inom samma Socken hafva 7 varit med arbete belagde, äfvensom någon brytning ägt rum uti Rödängs grufva inom Fernebo Socken.

Transport 40,120.

Sk~~ö~~ malm.
10,420.

Transport

Enligt meddelade uppgifter har uppfordringen uppgått till följande belopp:

Vid Stoll-grufvan	3,394.
» Nyängs-grufvan	8,417.
» Göske-grufvan	6,804.
» Thorsåkers öfrige grufvor . .	14,087.
» Rödängs grufvor	789.

Summa Sk~~ö~~ Bergsvigt 34,028 eller i Tackj. vigt 26,175.

Upland På Dannemora trenne grufvefält har arbetet, utan mel-länkomne hinder, med vanlig drift fortgått. Samma förhållande har äfven ägt rum så väl vid de öfrige grufvorne inom Upsala Län, hvarest en ny grufva uti Films Socken, under namn af Sophia, blifvit upptagen, som ock inom Roslagen af Stockholms Län; Och har malm-uppfordringen blifvit uppgifven hafva uppgått till följande belopp:

Vid Dannemora grufvefält	103,435.
» Hammarins- eller Helsingefältet i Alunda Socken	9,298.
» Hargs grufva i samma Socken	11,293.
» Stenrings grufva i Mörkarla Socken . .	1,614.
» Elisabeths grufva i Films Socken . . .	2,168.
» Sophia grufva i samma Socken . . . ,	4,181.
» Åtskilliga mindre grufvor i Lena och Films Socknar	3,357.
» Herrängs grufvefält i Häfverö Socken .	14,008.
» Wigelsbo grufvefält i Walö Socken . .	11,294.
» Björsta grufva i Hargs Socken	1,514.
» Baggbohls grufva i Rasbokils Socken .	3,400.
» Vissa mindre grufvor i Walö, Forssmarks och Börstills Socknar	320.

Summa Sk~~ö~~ Victualievigt 165,881 eller i Tackj. vigt 144,345.

Transport 180,640.

Skat malm.
180 640.

Kopparbergs Län. Inom detta Län har år 1853 brytning uti 130 särskilda större och mindre grufvor blifvit verkställd, oberäknade alla de arbeten, hvilka ägt rum försöksningsvis utan någon egentelig malmvinst, eller åtminstone icke till det belopp, att specifika uppgifter derom ansetts kunna aflemnas.

Då nu för förhållandet med malmbrytningen redogöres socknevis, så finnes uppfordringen hafva utgjort:

Inom Grangärdes Socken hafva 80 grufvor, bearbetade på 20		
särskilda malmfält, lemnat	254,165.	
» Norr- och Söderberkes Socknar med 9 malm-fält och 48		
brutna grufvor	46,843.	
» Sätters Socken: Bispbergs stora grufva	33,237.	
» » » Bispbergs vestra grufva	9,496.	
» » » Tvänne mindre grufvor	4,544.	
» Svärdsjö Socken: Vindkärns-fältet med särskilda grufvor .	50,640.	
» » » Sjögrufvan	3,696.	
» Stora Tuna Socken med 6 grufvor	21,913.	
» Åhls Socken: Svedje- och Valsarfsbergs-fälten	10,964.	
» Garpenbergs Socken: Rylshytte-, Långviks- och Holm-		
grufve-fälten	7,529.	
» Husby Socken: Rellingsbergs-grufvan	13,756.	
» Wika Socken: Skinnarängs-grufvan	11,799.	
» Kopparbergs Socken: Hamsarfs-fältet	3,524.	
» Bjursås Socken: Sörskogs-grufvan	15,517.	487,626.

Westmanlands Län. Utur de 33 särskilda grufvor, hvilka på Norbergs malm-fält år 1853 blifvit bearbetade, har malm-uppfordringen blifvit uppgifven hafva varit 153,149.

Derjemte hafva inom Westmanlands Län följande grufvor blifvit brutne:

Inom Skinskattebergs Socken: Bastnäs-, Bäcke-, Damsjöbergs- och Sunds-grufvorne	16,360.
--	---------

Transport 469,509. 668,266.

	Transport	169,509.	Sk l malm 668,266.
Inom Westanforss Socken: Flintheds-grufvan		2,300.	
» Sala Socken: Springer-grufvan		<u>2,307.</u>	174,446.

Från Norbergs grufvor har följande belopp malm blifvit år 1853 af-
fördt, nemligen:

Till masugnarne inom Länet	145,278.
» Kopparbergs Län	55,935.
» Gestrikland	6,410.
» Strömsholm, att vidare sjöledes transporteras	<u>7,932.</u>
Summa afförd malm Sk l	185,255.

Örebro Län. I följd af mindre tillgång på driftvatten vid jern-
malms-fälten för uppfordringen af så väl vatten, som berg, har 1853 års
malmvinst inom detta Läns Bergslager med 22,302 Sk~~l~~ understigit den
för år 1852 uppgifne; Och skulle den hafva blifvit ännu mindre, om ej
genom nya fyndigheters upptagande inom Lindes Bergslag inträffat, att uti
denna Bergslag 22,587 Sk~~l~~ blifvit mera uppfordrade, än under år 1852.

Enligt meddelade uppgifter har malm-uppfordringen uppgått till föl-
jande belopp:

Uti Nora Bergslag	169,695.	
» Lindes- och Ramsbergs Bergslager	60,483.	
» Lekebergs Bergslag	4,718.	
» Lerbäcks Bergslag	7,422.	
» Nya Kopparbergs Bergslag	50,497.	
» Hjulsjö Bergslag	9,124	
» Grythytte Bergslag	18,853.	
» Helleforss Bergslag	<u>9,844.</u>	330,633.

Wermland. Äfven under år 1853 har, såsom förhållandet varit
under en längre följd af år, det för tackjerns-blåsningen inom Filipstads
Bergslager nödige malmbehof måst fyllas genom så kallad plock- och vask-
malm ur de äldre varp-hoparne; men som desamma, om deras tillitande,
på samma sätt som hitintills, kommer att fortsättas, inom ej många år

Transport 4,173,045.

Transport ^{Sk& malm.} 1,173,015.

härefter blifva utdömda, måste, då detta inträffar, nya malm-uppfinningar varda tillgänglige, för att med bruten malm kunna ersätta den då bri-stande tillgången af plock- och vask-malm.

Malm-vinsten under år 1853 har blifvit uppgifven, på sätt som följer:

	Bruten malm. Sk&	Plock-malm. Sk&
Vid Nordmarks Odalfält	23,984.	8,836.
» Tabergs malmfält	20,286.	4,350.
» Finnshttebergs grufvor	9,428.	2,286.
» Fredriksbergs- och Rämsbergs-fälten	13,138.	2,918.
» Öfrige grufvefält i Norra och Vestra Bergslagen	49,718.	4,038.
» Pehrsbergs och Yngshytte grufvefält	48,070.	76,386.
» Långbanshytte-fältet	10,128.	9,156.
» Kroppa-fältet	11,596.	2,204.
» Getö grufva	11,320.	5,536.
	<u>167,668.</u>	<u>145,710.</u>

Den brutne och sofrade malmen har således tillsammans utgjort . . . 283,378.

Elfsborgs Län. Under år 1853 har icke någon af de på Dahls-land, egentligen uti Änimskogs Socken, befintlige mindre grufvor varit bearbetad.

Södermanland. Då på Utö malm-fält den så kallade Stor- eller Nyköpings-grufvan, i följd af det derstädes år 1849 inträffade större berg-stalp, blifvit otillgänglig och ännu icke hunnit försättas i skick, att kunna bearbetas, har malmbrytningen jemväl år 1853 nästan uteslutande fort-gått uti de från ödesmål upptagne Spens- och Ribbings-grufvorne. Emel-ler tid och för att, så fort som möjligt, komma ned på Storgrufvans gamla malmbottnar, samt att på samma gång bereda säkerhet för både arbetarne och brytningen, har den af grufve-bolaget år 1852 beslutade schakt-anläggning redan under nu ifrågavarande år blifvit påbörjad.

Malm-uppfordringen vid Utön har uppgått till 54,123.

Deremot har ifrån Utön blifvit afförde: Till Bruk inom Riket 36,442.

samt till Bruk i Finland 18,512.

Summa afförd malm *Sk&* 54,954.

Transport 1,540,546.

Sk~~z~~ malm. 4,540,546.

Vid jämförelse emellan malm-uppfordringen och malm-afförseln visar sig sålunda, att den förra med 834 Sk~~z~~ understiger den sednare, i följd hvaraf ock malm-inventarierna med samma belopp blifvit under året förminskade. Då desamma emellertid vid 1853 års slut utgjorde 69,196 Sk~~z~~, finnes detta quantum betydligt öfverskjuta det af 30,000 Sk~~z~~, som malm-behållningen, enligt Bergs-Collegii beslut af den 6 April 1824, vid hvarje års slut minst bör vara.

I afseende på de öfrige, under år 1853 bearbetade grufvorne i Södermanland, har förhållandet med malm-uppfordringen utur dem varit följande:

Vid Förohla grufva i Svärta Socken	12,250.	
» Sjösa grufva i dito dito	4,375.	
» Nya Stafs grufva i Floda Socken	10,000.	
» Dam- och Kärr-grufvorne i Tunabergs Socken	4,495.	
» Porthåls-grufvan i Gåsinge Socken	1,129.	
» Elgsjö grufvor i dito dito	2,464.	
» Jerna grufva i Jerna Socken	5,905.	
» Starrsätters grufva i Dunkers Socken	3,204.	
» Knaperhålls grufva i dito dito	608.	
» Skalunda grufva i Skyllinge Socken	8,192.	
		52,649.

Östergöthland. I afseende på jernmalms-brytningen inom detta landskap må omnämnas, att Fjuks ödelagda grufva blifvit upptagen och någon tid bearbetad, men måst i anseende till aftagande malmtillgång och tillopp af vatten öfvergifvas; att Nartorps Storgrufva, till följe af ras och vatten, ej kunnat brytas, hvaremot arbetet uti Nartorps mindre grufva fortgått samt att malmen uti Kortorps grufva äfven blifvit förtryckt, så att arbetet derstädes snart måste afstadna.

Malm-uppfordringen har uppgått till följande belopp:

Vid Fjuks grufva i Konungsunds Socken	700.	
» Nartorps grufva i Skällviks Socken	10,000.	
» Kortorps grufva i Östra Husby Socken	2,169.	
» Stora Karsviks grufva i St: Annæ Capell.	1,264.	
» Dälmyra grufva i Häradshammars Socken	3,000.	
		47,133.
	Transport	4,580,268.

Transport ^{Sk& malm.} 1,580,268.

Calmar Län. Endast tvänne mindre grufvor hafva inom detta Län år 1853 blifvit bearbetade. nemligen: Oltorps i Tryserums Socken belägna grufva, tillhörig Ankarsrums Bruksegare, samt den till Öfverums Bruk hörande Olofsrums grufva uti Lofta Socken.

Malm-uppfordringen har utgjort:

Vid Oltorps grufva	2,000.	
» Olofsrums grufva	175.	2,175.

Jönköpings Län. Vid det i Månsarps Socken belägne Tabergs malmfält hafva ortens Bruksegare och Bergsmän låtit ofvan dag eller från bergets öfre trakter lösbyta det för deras blåsningars underhållande nödige malmbelopp, nemligen:

Lindeforss Bruksegare	3,500.
Göthafors ditto	1,538.
Nissafors ditto	3,846.
Eckersholms ditto	5,108.
Hörle ditto	6,154.
Månsarp Norra Hyttelag	3,077.
Dito Södra ditto	3,846.
Tabobergs masugns Egare	3,230.
Mobro Hyttelag	4,615.
Sandseryds ditto	3,846.

Och som derjemte Braås och Klafreströms Bruksegare låtit bearbeta den i Fröderyds Socken belägne Inglamåla grufva, hvar utur blifvit upptagne 649.

har hela malmbrytningen inom detta Län uppgått till 39,379.

Kronobergs Län. Sjö- och myrmalmer hafva på vanligt sätt blifvit begagnade för tackjerns-tillverkningen inom detta Län; och hafva utur 59 särskilda sjöar och malmtag tillsammans 20,369 tunnor dylika malmer blifvit upptagne, för hvilka upptagarelönen efter medelberäkning utgjort 13 $\frac{3}{4}$ sk. banko per tunna, under det att tunnans medelviggt uppgått till 25,09 L& vict. vigt.

Summa Berg-malm ^{Sk&Z} Tackj. vigt	4,621,822.
Den uppfordrade jernmalmen utgjorde år 1852	4,658,298.
I medeltal under de 5 åren 1847—1851	4,508,566.
» » » 1842—1846	4,346,666.
» » » 1837—1844	4,347,865.

De vid jernmalms-brytningen under år 1853 sysselsatte arbetare hafva, enligt inkomne uppgifter, utgjort 5,342 personer.

Under loppet af år 1853 hafva af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget och vederbörande Bergmästare blifvit utfärdade tillsammans 1,037 mutsedlar, af hvilka 327 på nya uppfinningar, samt 740 på förut bearbetade ställen, allt på sätt efterföljande Tabell närmare utvisar:

Mutsedlar utfärdade på nya malm- och mineral-anledningar:	Silfver- och Blymalm.	Kopparmalm.	Jernmalm.	Sjö- och Myr- malm.	Zinkblände.	Skiffer.	Nickelmalm.	Cobolmalm.	Blyertz.	Rudfärgjord.	Vi-triol.	Qvartz.	Ställsten.	Kalk- och Linssten.	Silfverhytte- varp.	Kopparslags- varp.	Jernmalms- och Slags- varp.	Summa.
	Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—
» Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	13	24	34	—	—	—	1	—	—	—	—	6	—	7	—	—	—	85
» » i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	2	5	15	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	28
» » i Nya Kopparbergs och Lindes dito	22	12	35	—	—	1	—	—	—	—	—	5	—	6	—	—	—	81
» » i Wermlands dito	1	1	46	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	9	—	—	—	70
» » i Södermanlands och Östergötlands dito	1	10	8	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	7	—	—	—	28
» » i Uplands och Gefleborgs Läns dito	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	6	—	—	—	23
» » i Kronobergs dito	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» » i Wester-Norrlands dito	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
» » i Norr- o. Westerbottnens dito	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5
Tillsammans på nya ställen	42	54	146	—	1	1	1	—	—	1	1	36	3	41	—	—	—	327
Mutsedlar utfärdade på förut bearbetade ställen:																		
Af Bergshauptmannen vid Stora Kopparberget	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4
» Bergmästaren i Kopparbergs och Westmanlands Län	23	9	80	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	13	2	2	2	133
» » i Nora Bergslags och Nerikes Bergmästaredöme	2	7	30	—	—	—	—	159	—	—	—	—	—	1	—	—	—	199
» » i Nya Kopparbergs och Lindes dito	18	7	66	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	10	—	2	8	113
» » i Wermlands dito	1	6	116	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	5	—	—	43	175
» » i Södermanlands och Östergötlands dito	—	3	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
» » i Uplands och Gefleborgs Läns dito	7	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	1	1	22
» » i Wester-Norrlands dito	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5
» » i Norr- o. Westerbottnens dito	—	36	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37
Tillsammans på förut bearbetade ställen	51	78	316	1	—	—	1	159	1	—	—	9	—	31	2	7	54	710
Tillkomma de på nya malm-anledningar	42	54	146	—	1	1	1	—	—	1	1	36	3	41	—	—	—	327
Summa Mutsedlar	93	132	462	1	1	1	2	159	1	1	1	45	3	72	2	7	54	1,037

Deremot hafva hvilostånd på viss tid för grufvor och malm-anledningar blifvit beviljade, enligt hvad efterföljande Tabell utvisar:

	Guldmalm.	Silfver- och Blymalm.	Kopparmalm.	Jernmalm.	Sjö- och Myrmarker.	Nickmalm.	Blyertz.	Skiffer.	Qvartz.	Kalk- och Linsten.	Jernmalms-verp.	Summa.
Inom Bergshauptmannens vid Stora Kopparberget district	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» Kopparbergs och Westmanlands Läns Bergmästaredöme	—	13	3	89	—	1	1	—	—	3	—	110
» Nora Bergslags och Nerikes dito	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	13
» Nya Kopparbergs och Lindes dito	—	3	1	45	—	—	—	—	1	—	—	50
» Wermlands dito	—	1	1	42	—	—	—	—	—	—	3	47
» Södermanlands och Östergöthlands dito	1	4	2	19	13	—	—	15	—	—	—	54
» Uplands och Gefleborgs Läns dito	—	—	—	55	—	—	—	—	—	—	—	55
» Kronobergs dito	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Wester-Norrlands dito	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
» Norr- och Westerbottens dito	—	—	—	93	—	—	—	—	—	—	—	93
Summa Hvilostånd	1	22	8	358	13	1	1	15	1	3	3	426

2dra Artikeln.

Tackjerns-blåsningen.

	Mas- ugnar i gång år 1853.	Blåsningstid.		Uppgifven tackjerns- tillverkning.	Antal fri-dygn.	Tionde-tackjern.		
		dygn.	tim.	Tackjerns-vigt. Sk \textasciitilde		Tackjerns-vigt.		
						Sk \textasciitilde	L \textasciitilde	\textasciitilde
Norrbottnens Län	4	496	22	4,385	496 $\frac{11}{12}$	—	—	—
Westerbottnens Län	1	36	13	822	8	9	22	10
Jemtlands Län	2	77	18	958	77 $\frac{3}{4}$	—	—	—
Wester-Norrlands Län	4	437	15	9,979	32	452	16	2
Gefleborgs Län: Helsingland	9	1,219	20	31,978	80	399	8	18
» » Gestrikland	16	2,037	4	50,045	136	690	19	1
Upsala Län	4	572	22	17,807	46	395	4	16
Stockholms Län	2	290	15	8,399	23	200	18	14
Kopparbergs Län	54	7,624	—	213,703	550 $\frac{1}{2}$ $\frac{3}{4}$	3,222	8	19
Westmanlands Län	17	4,835	5	43,254	502 $\frac{2}{3}$	669	23	7
Örebro Län	60	8,238	6	192,497	629 $\frac{5}{2}$ $\frac{1}{4}$	3,434	7	11
Wermlands Län	26	3,627	15	101,994	270 $\frac{2}{3}$	1,689	6	6
Södermanlands Län	6	4,053	12	20,132	48	258	3	6
Östergötlands Län	2	533	17	9,706	24	183	15	2
Elfsborgs Län	1	177	16	4,787	16	66	21	18
Calmar Län	6	753	22	10,509	48	239	13	9
Jönköpings Län	12	2,098	22	20,729	112	444	12	12
Kronobergs Län	7	944	—	8,527	63	267	4	6
Summa	233	31,753	4	747,208	2,864	12,317	24	17
Förhållandet var år 1852	226	31,920	10	765,288	2,622	12,955	8	4
» i medeltal de 5 åren 1847—1851	221	32,950	5	703,391	2,672	11,203	24	2
» » » 1842—1846	218	31,624	20	611,334	2,817	13,348	5	19
» » » 1837—1841	229	34,725	11	594,262	2,617	18,513	11	7

Om nu 1853 års tackjerns-tillverkning 747,208 *Skz* fördelas på årets alla blåsnings-dygn 31,753 $\frac{1}{8}$, så uppgår medel-produktionen af tackjern på hvarje sådant dygn till 23,53 *Skz*

Tackjerns-tillverkningen per dygn utgjorde år 1852	23,97	»
» i medeltal de 5 åren 1847—1851	24,42	»
» » » 1842—1846	19,33	»
» » » 1837—1841	17,11	»

Då det af förestående jämförelse visar sig, att tackjerns-produktionen per dygn år 1853 varit 0,44 *Skz* mindre, än under året näst förut, har det nu, i flere år efter hvarandra, anmärkta förhållande, i afscende på tackjerns-tillverkningens successiva stigande för hvarje år, icke ägt rum år 1853; men som den mindre skillnaden 0,44 *Skz* per dygn, dels härleder sig derifrån, att under ifrågavarande år blåsningstiden inom de Län, der fattigare malmer förbrukas och dygns-produktionen således icke uppgår till det belopp, som i öfrige orter med rikare malmer, varit längre, än under år 1852, dels ock för öfrigt kan vara förorsakad af vissa under året inträffade tillfälliga omständigheter, hvilka på masugnsgången i allmänhet hafva inflytande; så får man af den anmärkta skillnaden 0,44 *Skz* tackjern mindre per dygn år 1853, än under år 1852, icke draga den slutsats, som skulle tackjerns-blåsningen, hvad tillverkningen per dygn vidkommer, hafva uppnått någon ståndpunkt, hvaröfver den ej kan komma.

Om nu blåsningstiden samt tillverkningarne inom de egentliga till afsalu blåsande tackjerns-bergslagerne särskilt upptagas, så visar sig förhållandet derstädes hafva varit, som följer:

	Masugnarn i gång år 1853.	Blåsningstid.		Tackjerns-tillverkning.	Produktion af tackjern på blåsningdygnet.
		dygn.	tim.		
Wester Bergslagen eller Grangärdes, Norr- och Söderberkes Socknar inom Kopparbergs Län	29	3,865	12	104,260	26,98
Norbergs Bergslag inom Westmanlands Län	15	1,578	13	35,244	22,31
Nya Kopparbergs, Hellefors, Grythytte och Hjulsjö Bergslager inom Örebro Län	18	2,467	22	63,694	25,81
Nora Bergslag inom dito Län	13	1,989	18	44,850	22,54
Transport	75	9,904	17	248,045	

	Mas- ugnar i gång år 1853.	Blåsings-tid.		Tackjerns- tillverkning.	Produktion af tackjern på blåsings- dygnet.
		dygn.	tim.	Sk \mathcal{L}	Sk \mathcal{L}
Transport	75	9,904	17	248,045	
Lindes och Ramsbergs Bergslager inom Örebro Län	40	1,143	12	26,669	23,97
Lekebergs och Carlskoga Bergslager inom dito Län	41	1,860	4	38,642	20,77
Filipstads Bergslager inom Wermlands Län .	22	3,087	18	82,112	26,59
Summa inom de egentliga Bergslagerne	148	15,963	3	395,438	24,77
I följd hvaraf förhållandet med tackjernsblåsningen utom de egentliga Bergslagerne finnes vara	145	15,790	1	351,770	22,28
Summa	233	31,753	4	747,208	23,53

Af denna jemförelse emellan tackjerns-tillverkningen inom och utom Bergslagerne synes, att produktion på blåsingsdygnet varit 2,49 Sk \mathcal{L} tackjern högre inom Bergslagerne, än vid masugnarne utom dessa orter. Deremot var en sådan skillnad år 1852 något mindre eller 2,20 Sk \mathcal{L} , af hvilket förhållande det äfven visar sig, att det egentligen är, på sätt här ofvan ock omnämndes, tackjernsblåsningen utom Bergslager som förorsakat det anmärkta resultatet, att dygns-produktion år 1853, då nemligen hela blåsningstiden inom Riket beräknas, är 0,44 Sk \mathcal{L} mindre, än den var år 1852.

Af de på tabellen öfver årets tackjerns-tillverkning upptagne 2,864 fri-dygn, utgöra 786 dygn hela blåsningstiden för efterföljande under frihets-år varande masugnar, nemligen: Torneåfors, Avafors, Selets och Rosfors masugnar i Norrbotten; Ljusnedahls masugn i Herjedalen; Molnebo, Lienshytte och Olsbennings masugnar i Westmanland; Grängshytte masugn i Örebro Län samt Björneborgs masugn i Wermland; men de öfriga dyggen äro de vanliga så kallade fri-dygnen, hvilka, enligt Författningarne, få tillgodonjutas så väl vid hvarje blåsnings början, som då masugn ombygges, eller ny pipa deruti insättes.

Af Eders Kongl. Majts och Kronans på tabellen antecknade Tionde-tackjern 12,317 Sk \mathcal{L} 24 L \mathcal{L} 17 \mathcal{L} , som, enligt Eders Kongl. Majts Nådiga Kungörelse af den 3 November 1848, utgör tre fjerdedelar af det belopp, som efter den för hvarje masugn fastställda taxering eljest skolat erläggas, hafva vederbörande masugns-egare

lemnat följande qvantiteter in natura, hvilka blifvit på offentliga auktioner för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans räkning försålde, nemligen:

	Skk	Lk	Ö
Inom Nya Kopparbergs och Lindes Bergmästaredöme	234.	22.	13.
» Westmanlands och Kopparbergs Läns dito	1,120.	17.	11.
» Wermlands dito	669.	5.	9.
	<hr/>		
Summa Skk 2,024.	19.	13.	

Det återstående beloppet 10,296 Skk 5 Lk 4 Ö af tionde-tackjernet har deremot blifvit löst med penningar, enligt följande af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium upprättade taxa, nemligen:

	Banco	R:dr	sk.
För masugnarne under Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	12:		24.
» dito » Forssmarks, Gysinge, Strömsbergs och Ullforss Bruk samt Harnäs masugn	11:		—
» dito » Skebo, Hargs, Wattholma och Söderforss Bruk	10:		24.
» dito » Elfkarleö Bruk	9:		—
» dito uti Norbergs och Skinskattebergs Bergslager	6:		24.
» dito » Nora Bergslag i Örebro Län	6:		16.
» dito » Lindes dito i dito	6:		16.
» dito » Ramsbergs dito i dito	6:		—
» dito » Lekebergs dito i dito	7:		12.
» dito » Lerbäcks dito i dito	7:		32.
» dito » Nya Kopparbergs dito i dito	5:		24.
» dito » Hjulsjö dito i dito	5:		32.
» dito » Grythytte och Helleforss Bergslager i dito	6:		16.
» dito » Carlskoga Bergslag i dito	8:		—
» dito » Filipstads östra Bergslag i Wermlands Län	8:		—
» dito » Filipstads norra och vestra Bergslager samt för öf- rigt inom Wermlands Län	7:		12.
» dito » Grangärdes Bergslag i Kopparbergs Län, utom Persbo masugn	6:		—

För

	Banco R:dr sk.
För masugnarne uti Norrberkes Bergslag i Kopparbergs Län	6: 8.
» dito » Söderberkes, Tuna, Säfsens och Floda Socknar jemte Persbo masugn i Kopparbergs Län	6: 16.
» dito » Öster Bergslagen i Kopparbergs Län samt af masugnarne till Dådrans och Svartnäs Bruk i samma Län	6: 32.
» dito » Öster-Dalarnne, med undantag af sistnämnde Bruks masugnar	6: —
» dito » Södermanlands och Östergöthlands Län	6: 32.
» dito » Tabergs Bergslag och inom Jönköpings Län, med undantag af Ohs, Bruzaholms och Åminne masugnar	7: 8.
» dito » Calmar och Kronobergs Län samt Ohs, Bruzaholms och Åminne masugnar i Jönköpings Län	5: 32.
» dito » Ofvansjö och Thorsåkers Bergslager, samt i allmänhet för masugnarne inom Gefleborgs, Wester-Norrlands samt Norr- och Westerbottens Län	6: 24.

För vissa masugnar inom de norra Länen har för öfrigt, i hittills vanlig ordning, åtnjutits den, i följd af dem tillhörande svagare malmfång, till 3 R:dr 32 sk. Banco beviljade nedsättning i lösen för hvarje Sk~~z~~ Tionde-tackjern.

Sjömalmstäckjern har med Eders Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd blifvit exporteradt, nemligen:

Till Preussen	745. 15.
» Danmark	40. 5.
Summa export af Sjömalmstäckjern	726.

3^{die} Artikeln.

Gjutgods-tillverkningen och Gjuterierne.

	Uppgifven Gjutgods-tillverk- ning vid Mas- ugnarne år 1853.
	Tackjers-vigt.
	Skø
Norrbottens Län	78
Westerbottens Län	52
Jemtlands Län	19
Wester-Norrlands Län	99
Stockholms Län	66
Kopparbergs Län	3,365
Westmanlands Län	904
Örebro Län	4,097
Wermlands Län	4,759
Södermanlands Län	6,720
Östergöthlands Län	3,700
Elfsborgs Län	347
Calmar Län	596
Jönköpings Län	534
Kronobergs Län	3,178
Summa Gjutgods-tillverkning	25,481
Gjutgods-tillverkningen utgjorde år 1852	25,046
» I medeltal de 5 åren 1847—1851	20,972
» » » 1842—1846	19,099
» » » 1837—1841	21,004

Då det gjutgods, som för eget och ortens behof, särdeles vid Bergsmanshyt-
torne, åstadkommes, icke alltid uppgifves, kan man med visshet antaga, att gjutgods-

tillverkningen vid Masugnarne, hvaruti äfven kanongjutningen vid de så kallade Styckebruken inberäknas, i sjelfva verket är större, än det här ofvan antecknade belopp 25,484 Sk~~l~~, hvilket förhållande äfven gäller för de föregående år, med hvilkas tillverkningar 1853 års produktion är jemförd; men hvad deremot beträffar de egentliga Gjuterierna, vid hvilka gjutgodset åstadkommes genom omsmältning af tackjern uti kupol- och stjälp-ugnar, så måste, i följd af de på dessa ställen förde anteckningar, uppgifterne anses tillförlitliga; utvisande desamma, att ifrågavarande Gjuteries tillverkningar år 1853 uppgått till följande belopp, nemligen:

	Sk l	tillverkningsvärde *)	Banco R:dr
Vid Bergsunds Gjuteri i Stockholm	917.		22,925.
» Ludvigsbergs dito i dito	629.	dito	12,392.
» Kungsholmens dito i dito	2,719.	dito	48,942.
» Robertsforss dito i Westerbotten	52.	dito	936.
» Gefle dito	1,133.	dito	20,394.
» Forssbacka dito i Gestrikland	1,232.	dito	22,176.
» Dormsjö dito i Kopparbergs Län	1,866.	dito	33,588.
» Furudals dito i dito	1,144.	dito	20,592.
» Klosters dito i dito	120.	dito	2,160.
» Krokforss dito i Örebro Län	1,193.	dito	21,474.
» Carlsdals dito i dito	1,519.	dito	27,342.
» Brefvens dito i dito	2,228.	dito	40,104.
» Lennartsforss dito i Wermland	457.	dito	8,226.
» Lyreds dito i dito	252.	dito	4,536.
» Sunnemo dito i dito	851.	dito	15,318.
» Åkers dito i Södermanland	1,779.	dito	30,942.
» Helleforss dito i dito	2,944.	dito	52,398.
» Stafsjö dito i dito	234.	dito	4,158.
» Näfveqvars dito i dito	468.	dito	8,424.
» Motala dito i Östergöthland	1,665.	dito	29,970.
» Finspongs dito i dito	712.	dito	12,816.
» Ankarsrums dito i Calmar Län	2,860.	dito	51,480.
» Öfverrums dito i dito	1,486.	dito	26,748.
» Öremo dito i Kronobergs Län	389.	dito	7,002.
» Delary dito i dito	48.	dito	864.
	<hr/>		<hr/>
	Transport 28,864.		Transport 525,907.

*) Då tillverkningsvärdet icke blifvit uppgifvet, har det utförts efter 18 R:dr B:co per Sk~~l~~.

	Sk \ddot{a}	Banco R:dr
Transport	28,864.	Transport 525,907.
Vid Huseby Gjuteri i Kronobergs Län	469.	tillverkningsvärde 3,042.
» Safsjöströms dito i dito	26.	ditto 468.
» Götheborgs dito	1,168.	ditto 21,024.
» Jonsereds dito i Elfsborgs Län	284.	ditto 5,112.
» Malmö dito	950.	ditto 17,100.
» Helsingborgs dito	554.	ditto 10,004.
Summa Gjutgods	32,012.	Summa tillverkn.värde 582,654.
Tillverkningen utgjorde . . . år 1852	29,547.	
» I medeltal de 5 åren 1847—1851	24,237.	
» » » 1842—1846	12,840.	
» » » 1837—1844	10,553.	

Vid tackjerns-tillverkningen och vid Gjuterierne hafva under år 1853 varit anställda 3,417 arbetare.

Exporten af Gjutgods har, enligt Tullverkets räkenskaper, år 1853 förhållit sig, på sätt efterföljande Tabell utvisar:

	Bomber, Kulor och Kanoner.		Grytor och Kittlar m. m.		Summa.		Diverse Gjut- gods ej speci- ficerad, men upptaget i pen- ningevärde.	
	Sk \ddot{a}	L \ddot{a}	Sk \ddot{a}	L \ddot{a}	Sk \ddot{a}	L \ddot{a}	R:dr	sk.
Till Norrige	784	—	11	—	792	—	444	16
» Finland	—	—	23	5	23	5	23,976	—
» Preussen	90	—	—	—	95	—	43	16
» Danmark	1,327	10	—	—	1,327	10	351	32
» Stora Britannien	—	—	—	—	—	—	100	—
» Spanien	844	—	—	—	844	—	—	—
» Italien	757	—	—	—	757	—	—	—
» Asien samt Australien	—	—	—	—	—	—	48	—
Summa export af Gjutgods	3,796	10	34	5	3,830	15	24,903	16

4de Artikeln.

Stång- och Ämnesjerns-Smidet.

	Smides-Verkstäder med bestämd tillverknings-rätt.										
	Smält-här-dar.	Frälse-rätt.			Privilegieradt Smide.			Uppgifven Stång- och Ämnesjerns-tillverknig.	Hammar-skatten å privilegierade Smidet.		
		Sk \mathcal{E}	L \mathcal{R}	Ö	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{R}	Ö		Sk \mathcal{E}	L \mathcal{R}	Ö
Norrbottnens Län	24	—	—	—	8,950	—	—	6,220	89	10	—
Westerbottnens Län	8	45	—	—	3,600	—	—	3,700	36	—	—
Jemtlands Län	2	—	—	—	400	—	—	243	4	—	—
Wester-Norrlands Län	34	22	10	—	13,824	14	—	12,337	138	4	17
Gefleborgs Län: Helsingland	25	30	—	—	10,916	13	—	12,562	109	3	7
» » Gestrikland	65	300	—	—	30,862	9	—	37,896	308	12	10
Upsala Län	22	700	—	—	9,675	—	—	15,354	96	15	—
Stockholms Län	49	1,264	8	5	9,085	11	15	12,640	90	17	2
Kopparbergs Län	47	45	—	—	16,871	1	18	14,449	168	14	5
Westmanlands Län	38	869	5	—	16,553	14	—	15,269	165	10	14
Örebro Län	42	1,735	15	—	17,035	1	—	18,379	170	7	—
Wermlands Län	114	1,991	5	—	57,409	19	5	49,190	574	2	—
Göteborgs och Bohus Län	4	—	—	—	500	—	—	470	5	—	—
Södermanlands Län	47	542	10	—	6,325	—	—	4,716	63	5	—
Östergötlands Län	47	600	—	—	17,449	18	—	19,449	174	4	—
Skaraborgs Län	41	225	10	—	3,726	7	—	4,086	37	5	5
Elfsborgs Län	23	7	10	—	11,549	19	—	12,157	115	10	—
Calmar Län	31	495	—	—	8,900	—	—	12,519	89	—	—
Jönköpings Län	27	725	—	—	10,278	6	—	8,239	102	15	13
Kronobergs Län	48	195	—	—	5,351	12	—	4,777	53	10	6
Summa	642	9,733	13	5	259,231	5	18	264,262	2,592	6	19

	Smides-Verkstäder med oinskränkt tillverknings-rätt.							
	Smält- Verk- städer.	Frälse-rätt.			Uppgifven Stång- och Ämnesjerns- tillverkning.	Erlagd Hammar-skatt.		
		Sk \mathcal{R} Bergs	L \mathcal{R} vi	\mathcal{R} gt.		Sk \mathcal{R} Bergsvigt.	Sk \mathcal{R} Bergs	L \mathcal{R} vi
Westerbottens Län	8	—	—	3,900	32	—	—	
Jemtlands Län	2	—	—	620	6	4	—	
Wester-Norrlands Län	35	145	—	18,960	164	16	8	
Gefleborgs Län: Helsingland	39	285	—	26,594	199	9	6	
» » Gestrikland	35	90	—	28,368	277	13	19	
Upsala Län	12	240	—	7,254	58	11	9	
Kopparbergs Län	134	356	18	89,259	846	1	4	
Westmanlands Län	89	1,383	5	54,820	481	2	10	
Örebro Län	124	2,554	18 15	75,394	644	12	18	
Wermlands Län	138	637	10	90,429	855	13	19	
Götheborgs och Bohus Län	2	—	—	18	8	—	—	
Södermanlands Län	19	240	—	8,483	84	3	4	
Östergöthlands Län	25	784	10	22,969	224	9	12	
Skaraborgs Län	9	245	—	5,266	48	—	18	
Elfsborgs Län	46	—	—	19,117	191	3	9	
Calmar Län	2	—	—	877	8	15	8	
Jönköpings Län	8	75	—	3,218	30	8	12	
Kronobergs Län	3	90	—	1,765	16	15	4	
Summa	697	7,094	1 15	454,308	4,142	2	—	

Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen under år 1853 utgör, då de på ofvanstående två Tabeller upptagne belopp deraf sammanräknas, ett quantum stort *Sk \mathcal{R}* 718,570.

Den utgjorde år 1852 » 703,343.

» i medeltal de 5 åren 1847—1851 » 649,497.

» » » 1842—1846 » 573,383.

» » » 1837—1841 » 560,872.

Under år 1853 hafva 4,442 arbetare vid Stång- och Ämnesjerns-smidet varit anställda.

Då de på Tabellerne upptagne verkstäder sammanräknas, finnas de vara 1,309 Smält-härdar. Under året hafva tillståndsbevis för 2 Lancashire-härdar, 2 Puddlingsugnar och 1 Tysk-härd blifvit utfärdade, hvaremot 3 härdar med privilegieradt smide 1,400 *Skz* samt 2 härdar med oinskränkt tillverknings-rätt blifvit för alltid nedlagde; och som på detta sätt 5 nya härdar under år 1853 tillkommit, men lika många upphört att finnas, har Smält-härdarnes antal under ifrågavarande år icke undergått någon förändring.

Af den rättighet Eders Kongl. Majt uti Nådigt Bref den 8 Maj 1852 medgifvit, att, emot befrielse från hammarskatt, på bestämd tid nedlägga Smides-verkstäd, hafva egare af 14 härdar under år 1853 sig begagnat. Uti dessa 14 härdar äro likväl 3 inberäknade, för hvilka prolongation af den året näst förut på ett års tid tillätne smides-nedläggning blifvit bifallen; och som resolutioner om sådan nedläggning blifvit för 31 härdar år 1852 utfärdade, utgör hela antalet af de under år 1853 på längre eller kortare tid nedlagde härdarne 42.

På sätt och i den ordning 1. § af Eders Kongl. Majts Nådiga Förordning den 27 April 1846, angående Stångjerns-smidet och den gröfre jern-förädlingen, innehåller, har anmälan till begagnande af oinskränkt tillverknings-rätt blifvit gjord af egare till 29 härdar med privilegieradt smide 12,549 *Skz* 1 *Lz* 10 *z* samt åtföljande frälserätt 471 *Skz*.

Stång- och Ämnesjerns-tillverkningen på hvarje af de för oinskränkt smidesrätt tillätne 697 härdarne har år 1853 i medeltal utgjort 652 *Skz*, hvaremot tillverkningen per medium vid hvarje af de med bestämd smidesrätt varande 612 uppgått till 432 *Skz*; och finnes således års-tillverkningen efter medelberäkning vara 220 *Skz* större på en härd med oinskränkt smidesrätt, än på en härd med bestämd sådan rätt.

Fördelas den för smidet vid härdarne med oinskränkt tillverknings-rätt erlagde hammarskatten 4,442 *Skz* 2 *Lz* på samma härdar, uppgår denna skatt, i medeltal, för hvarje af dem till 5 *Skz* 18 *Lz* 18 *z* eller 0,91 procent af tillverknings-beloppet 652 *Skz*, hvaremot om på enahanda sätt hammarskatten 2,592 *Skz* 6 *Lz* 19 *z* å de med bestämd smidesrätt varande härdar fördelas på dem, utgör hammarskatten för hvarje sådan härd 4 *Skz* 4 *Lz* 14 *z* eller 0,98 procent af tillverknings-beloppet 432 *Skz*.

Då hammarskatten, enligt Författningarne, skall utgå med 1 procent af tillverknings-beloppet, men nu utgjort endast 0,91 procent af smidet vid de med oinskränkt tillverkningsrätt varande 697 härdarne samt 0,98 procent af smidet vid de öfrige med bestämd tillverknings-rätt befintlige 612, så härleder sig detta förhållande derifrån, att de under förra tider samlade rest-smidena, för hvilka utskylder förut äro erlagde, till någon del blifvit återtagne, dock så, att detta tillgodogörande nu, lika-

som åren förut, kunnat ske i någon större mån vid de förra härdarne, än som låtit sig göra vid de sednare.

Under Smides-året 1853 hafva, enligt hvad väg-räkenskaperne innehålla, från Bruken på Rikets vågar inkommit 590,885 *Sk* 18 *L* 7 *Ö* Stångjern samt 86,404 *Sk* 18 *L* 9 *Ö* Jern-manufaktur, eller tillsammans 677,287 *Sk* 16 *L* 16 *Ö*, hvaremot under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från vågarne afförde 35,843 *Sk* 3 *L* 4 *Ö* Stångjern samt 32,415 *Sk* Jern-manufaktur, eller sammanräknade 68,258 *Sk* 3 *L* 4 *Ö*, allt Stap.stads-vigt.

Till export hafva under Smides-året 1853 blifvit från vågarne afvägde 608,267 *Sk* 19 *L* 2 *Ö* Stångjern samt 48,915 *Sk* 3 *L* 8 *Ö* Jern-manufaktur, eller tillsammans *Sk* 657,183. 2. 10.

Exporten af Stångjern och Jern-manufaktur utgjorde år	1852	»	589,723.	16.	10.
I medeltal de 5 åren 1847—1851	»	»	589,780.	15.	8.
»	»	»	556,837.	10.	—
»	»	»	528,102.	18.	11. Stap. vigt.

Om nu endast exporten af Stångjern under Smides-året 1853 upptages, så finnes förhållandet dermed hafva varit följande:

	<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>Ö</i>
Från Stockholms väg	264,160.	18.	5.
» Götheborgs väg	209,884.	5.	10.
» de öfrige Stapelstads-vågarne	115,979.	10.	4.
» vissa Städer och Landthamnar	18,243.	5.	3.
Summa Stångjerns-export	608,267.	19.	2. Stap. vigt.
Stångjerns-exporten utgjorde år	1852	548,843.	15. 13.
I medeltal de 5 åren 1847—1851	»	550,448.	9. —
»	»	513,677.	10. 8.
»	»	497,099.	6. 6.

Inventarierna af Stångjern på Rikets vågar hafva vid slutet af Smides-året 1853 uppgått till följande belopp:

	<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>Ö</i>
På Stockholms väg	140,372.	16.	7.
» Götheborgs väg	60,833.	6.	9.
» de öfrige Stapelstads-vågarne	22,085.	13.	15.
» Uppstads-vågarne	6,329.	13.	17.
Summa Stångjerns-inventarier	229,624.	10.	8. Stap. vigt.

Stångjerns-

	Sk	L	Ö
Stångjerns-inventarierna utgjorde år 1852	280,514.	9.	9.
I medeltal de 5 åren 1847—1851	253,679.	8.	13.
» » 1842—1846	298,771.	1.	5.
» » 1837—1841	260,689.	13.	2.

Exporten af Stångjern, då destinations-orterna tillika utsättes, har, på sätt Tullverkets för kalender-året uppställda räkenskaper innehålla, uppgått till det på efterföljande Tabell upptagne belopp, nemligen:

	Stapelstads- vigt.
	Sk
Till Norrige	40
» Finland	4,775 $\frac{3}{4}$
» Preussen	21,054
» Danmark	62,854
» Mecklenburg	7,144 $\frac{1}{2}$
» Lybeck	36,463
» Hamburg	4,836 $\frac{1}{2}$
» Bremen	25,008 $\frac{3}{4}$
» Hannover och Oldenburg	1,244
» Nederländerne	14,243 $\frac{1}{4}$
» Stora Britannien och Irland	311,145 $\frac{1}{4}$
» Frankrike	26,487 $\frac{1}{2}$
» Portugal med Madera, Cap Verdes öarne och Azorerne	23,407 $\frac{1}{2}$
» Italien utom Österrikiska besittningarna	885 $\frac{1}{2}$
» Österrikiska Staterne	755
» Gibraltar och Malta	694
» Algerien	1,134
» Öfriga delar af Afrika	2,868 $\frac{3}{4}$
» Asiatiska utom Medelhafvet belägne länder samt Australien	2,863
» Förenta Staterne i Norra Amerika	69,826 $\frac{1}{2}$
» Brasilien	5,327 $\frac{3}{4}$
Summa Stångjerns-export	623,027 $\frac{1}{4}$

Så kallade Smältstycken hafva utöfver förberörde Stångjerns-export äfven blifvit utförde, nemligen:

	Sk ⁸
Till Nederländerne	7 $\frac{1}{2}$.
» Stora Britannien och Irland	8,564 $\frac{1}{4}$.
Summa export af Smältstycken	8,568 $\frac{3}{4}$.

Lösnings-priserne för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Hammarskatts-jern hafva, på sätt den af Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium för året upprättade taxa innehåller, blifvit sålunda fastställda per *Sk⁸*:

	Banco
	R:dr sk.
För Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	29. —
» Forssmarks, Strömsbergs, Ullforss och Gysinge Bruk	26. —
» Skebo, Hargs, Vattholma och Söderforss Bruk	24. —
» Elfkarleö Bruk	19. —
» alla öfrige Stångjerns-verk uti hvad Ort eller Län i Riket som helst .	15. 24.
» Ämnes-verken	15. 24.
» Bergsmans-hamrarne	14. 24.

5te Artikeln.

Jern-Manufaktur-tillverkningen.

	Uppgifven Jern- manufaktur- tillverkning år 1853. Bergsvigt.
	Sk ^ö
Norrbottnens Län	498
Westerbottnens Län	807
Jemtlands Län	216
Wester-Norrlands Län	2,793
Gefleborgs Län: Helsingland	424
» » Gestrkland	1,751
Upsala Län	1,249
Stockholms Län	2,839
Kopparbergs Län	14,418
Westmanlands Län	5,433
Örebro Län	14,928
Wermlands Län	21,395
Götheborgs och Bohus Län	443
Södermanlands Län	6,923
Östergöthlands Län	18,406
Skaraborgs Län	1,020
Elfsborgs Län	9,561
Calmar Län	1,525
Jönköpings Län	2,457
Kronobergs Län	1,976
Summa Jern-manufaktur-tillverkning	108,762
Jern-manufaktur-tillverkningen utgjorde år 1852	96,161
» i medeltal de 5 åren 1847—1851	80,375
» » » 1842—1846	73,406
» » » 1837—1844	64,720

Under Smides-året 1853 hafva, på sätt våg-räkenskaperne innehålla, från Bruken på Rikets vågar inkommit 86,404 *Sk* 18 *L* 9 *Ö* Jern-manufaktur, hvaremot under samma tid till inrikes förbrukning blifvit från vågarne afförde 32,415 *Sk*, allt Stapelstads-vigt.

De under året vid Jern-manufaktur-verken sysselsatte arbetare hafva uppgått till ett antal af 1,594 personer.

Exporten af Jern-manufaktur har under Smides-året 1853 utgjort:

	<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>Ö</i>
Från Stockholms våg	23,648.	5.	—
» Götheborgs dito	15,949.	10.	15.
» de öfrige Stapelstads-vågarne	7,729.	9.	13.
» vissa Städer och Landthamnar	1,587.	18.	—
Summa Jern-manufaktur-export	48,915.	3.	8. Stap. vigt.
Jern-manufaktur-exporten utgjorde år 1852	40,880.	—	17.
» i medeltal de 5 åren 1847—1851	39,332.	6.	13.
» » » 1842—1846	43,159.	18.	8.
» » » 1837—1841	31,003.	10.	9.

Inventarierna af Jern-manufaktur på Rikets vågar hafva vid slutet af Smides-året 1853 uppgått till följande belopp:

	<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>Ö</i>
På Stockholms våg	21,032.	13.	10.
» Götheborgs dito	12,134.	17.	11.
» de öfrige Stapelstads-vågarne	3,785.	8.	18.
» Uppstads-vågarne	433.	2.	17.
Summa inventarier af Jern-manufaktur	37,383.	2.	16. Stap. vigt.
Inventarierna utgjorde år 1852	32,877.	11.	18.
» i medeltal de 5 åren 1847—1851	30,075.	10.	17.
» » » 1842—1846	40,375.	18.	5.
» » » 1837—1841	23,276.	15.	11.

Exporten af Jern-manufaktur har, då destinations-orterna tillika utsättas, på sätt Tull-verkets för kalender-året uppställda räkenskaper innehålla, uppgått till det belopp, som efterföljande Tabell utvisar, nämligen:

Jern-manufaktur-exporten år 1853, enligt Tullverkets Räkenskaper.

	Smalde Ankare och Dreggar.		Hamrar och Ståd.		Band-jern.		Bull- och Gallert-jern.		Sant-smide.		Knipp- och Skär-jern.		Saltanne-plåtar.		Öfverten Plåtar.		Puggills-ämnen.		Jernvigs-Skenor.		Kettingar.		Spik.		Stål.		Diverse Jern-manufaktur.		Summa		
	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	SKG	LÖ	
Till Norrige	44	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Finland	—	—	15	10	514	15	1,121	—	—	—	—	—	—	—	1,165	5	—	—	—	2,374	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Öfriga Ryssland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Preussen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Danmark	—	—	—	—	1,746	10	182	—	—	18	5	243	15	22	1,690	15	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Mecklenburg	—	—	—	—	141	—	—	—	—	—	—	94	—	—	219	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Lybeck	—	—	—	—	202	15	10	—	—	—	—	148	—	—	813	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Hamburg	—	—	—	—	17	15	—	—	—	—	—	37	5	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Bremen	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	301	15	61	21	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Hannover och Oldenburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Nederländerne	4	15	—	—	89	—	202	—	—	—	—	194	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
» Stora Britanni-en och Irland	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Frankrike	3	15	—	—	301	5	—	—	—	76	10	454	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Spanien	—	—	—	—	27	—	—	—	—	—	—	10	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Portugal	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Italien utom Österrikiska besittningarne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Österrikiska Staterne	—	—	—	—	48	—	26	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Algerien	—	—	—	—	—	—	16	—	—	19	10	22	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Öfriga delar af Afrika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Asien samt Australien	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Förenta Staterne i Norra Amerika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Brasilien	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Brasilien	—	—	—	—	53	—	71	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	53	5	17	10	3,453	5	1,656	—	264	10	3,315	—	214	5	4,291	—	410	—	2,389	—	37	15	12,261	15	23,835	10	664	10	52,863	5	

6te Artikeln.

De så kallade Ädlare Verken.

a) *Guld-tillverkningen.*

Vid det i Fahlun belägna, Stora Kopparbergs Bergslag tillhöriga, så kallade Gustaf den Tredjes Silfver-verk har, ur det derstädes erhållna silfret, den deruti befintliga guldhalt blifvit utdragen, hvarigenom en guld-tillverkning är åstadkommen af 4 lödig mark 5 lod 8 grän.

b) *Silfver-tillverkningen.*

Sala Silfververk. Grufve-brytningen, som år 1853 obehindradt fortgått under vanliga förhållanden med tillgång af driftvatten för uppfordringen af så väl vatten, som berg, har blifvit verkställd uti 38 särskilda arbets-rum, nemligen: 27 uti Storgrufvan, 2 uti Torgschakts-grufvan, 8 uti Carlschakts-grufvan, samt 1 uti Grefve Bjelkes stoll. Af dessa arbets-rum hafva 22 blifvit brutna på malm, 7 för att uppsöka nya tillgångar i okänd klyft, samt 9, dels för att förbereda utbrytning af kända malm-fall och vinna communicationer för utfordring, vädervexling eller vatten-aflopp, dels ock för att efter gifna arbets-planer öppna nordvestra malm-fältet åt djupet. Grefve Bjelkes stoll, som efter 1784 års arbets-plan drifves för Nygrufve- och Nybergs-fältens återupptagande, har fortgått 8 $\frac{5}{4}$ famnar, och således uppnått en längd af 485 $\frac{1}{2}$ famnar från dess början vid allopps-kanalen.

Brytningen under år 1853 har uppgått till 90,286 tunnor fyndigt och 7,248 tunnor ofyndigt, eller tillsammans 97,534 tunnor berg à 6 $\frac{2}{3}$ kubik-fot på tunnan; och hafva derunder orter blifvit drifne till en sammanräknad längd af 364,85 fot och sänkningar till ett djup af 60,5 fot.

Utur det brutna berget hafva blifvit utsofrade 35,460 tunnor vask-malm, utgörande à 5,2 centner per tunna 184,392 centner samt 18,197 centner stuf-malm; och har den förstnämnde malmens medel-halt varit 0,53 lod silfver, samt stuf-malmens från 2,78 till 6,92 lod silfver och från 6,9 till 24,7 procent bly på centnern.

Till bly-smältning hafva från de förberedande processerne blifvit uppförde 19,072 centner stuf-malm, sliger och silfverhaltig skärsten, hvaraf efter drifning och finering erhållits 3,934 lödige marker 15 lod bergfint silfver.

Denna år 1853 vid Sala åstadkomne silfver-tillverkning, den högsta sedan år 1684, är 510 lödige marker större, än den som ägde rum år 1852, samt öfverstiger med 117 lödige marker medel-productionen under de 5 åren 1847—1851 och med 615 lödige marker tillverkningen i medeltal under qvinqvennum 1842—1846. Likväl är härvid att anmärka, att silfver-productionen under år 1847 väl blifvit, på

sätt samma års underdåniga Berättelse utvisar, antecknad vara 4,773 lödige marker, och således 839 lödige marker större, än den för nu ifrågavarande år; men, i anseende till en år 1846 inträffad vådeld, hvarigenom Smältverken skadades, kom en del af tillverkningen, som egentligen bordt tillhöra sistnämude år, att upptagas för år 1847, enär den då först blef slutligen fullbordad.

Sala Bergslags så kallade Ränthe-ersättnings-fond, som vid 1852 års slut utgjorde 55,053 R:dr 48 sk. 11 rst., har genom den i förhållande till silfver-tillverkningen förordnade afsättning jemte på Capitalet beräknade räntor blifvit ökad med 4,050 R:dr 27 sk. 10 rst., så att den vid 1853 års utgång uppgått till ett belopp af 59,103 R:dr 46 sk. 9 rst., allt Banco.

Konung Gustaf III:s Silfver-verk vid Stora Kopparberget. Det från vissa arbetsrum uti Stora Kopparbergs grufvor erhållna blyglanshaltiga berg, utgörande 2,231 tunnor, har till detta Silfver-verk blifvit lemnadt samt derstädes tillgodogjort; och har deraf en silfver-tillverkning, derföre icke någon afgift till Eders Kongl. Majt och Kronan utgöres, blifvit åstadkommen till ett belopp af 265 lödige marker 6 lod 13 grän.

Löfås Silfver-verk i Skedvi Socken och Kopparbergs Län. Äfven år 1853 hafva vissa arbetsrum uti de till detta Verk hörande grufvor varit brutne och 546 tunnor fyndigt berg blifvit utur dem upptagne. Genom skrädning så väl af detta som af det år 1852 uppfordrade silfverhaltiga berget hafva 133 tunnor finskrädd malm erhållits, hvilka blifvit försmälta och lemnat 53 lödige marker 15 lod 3 grän.

Helleforsss Silfver-verk i Helleforsss Socken och Örebro Län. Enligt uppgift har år 1853 icke något annat arbete uti grufvorne härstädes ägt rum, än att nedsänkningen af ett så kalladt Lichtlock vid Silfvergrufve-stollen fortgått.

Guldsmedshytte, eller det äfven så kallade *Elzviks Silfver-verk* i Lindes Socken och Örebro Län. Utur de till detta Verk hörande grufvor hafva år 1853 blifvit uppbrutne 6,040 Sk~~z~~ ren malm. Deremot hafva 9,793 Sk~~z~~ malm, deruti således ingående inventarii-malm från förra åren, blifvit nedsmälta och lemnat 1,269 Sk~~z~~ så kalladt verk-bly, hvilket belopp jemte 200 Sk~~z~~ inventarii verk-bly blifvit adfrifne; och har den på detta sätt åstadkomne silfver-tillverkning uppgått till ett belopp af 1,421 lödige marker 15 lod.

Jerle Silfver-prophytta i Nora Socken och Örebro Län. Genom smältning härstädes af silfverhaltig blyglans, uppbruten utur den i Lindes Socken belägne, så kallade Johannisbergs grufva, har en Silfver-tillverkning af 62 lödige marker 4 lod blifvit åstadkommen.

Wermaskogs Silfver-verk i Wermaskogs Socken, Gillbergs Härad och Wermlands Län. De på Wegeböhls- och Gärdsjö-fälten från ödesmål upptagne grufvor hafva äfven år 1853 varit bearbetade; och har det uppfordrade berget lemnat 63 Sk~~z~~ 5 L~~z~~ finskrädd samt 660 Sk~~z~~ grofskrädd malm. Genom smältning af denna malm har en Silfver-tillverkning af 140 lödige marker 8 lod erhållits.

Äfven har år 1853, såsom under flere föregående år, brytning af silfverhaltig malm blifvit försöksnvis anställd på särskilda ställen inom Örebro och Kopparbergs

Län. Af dessa slags arbeten må nu omnämnas det som ägt rum på Stoll- och Svartbergen, utgörande malm-fälten för det fordna Wester-Silfberget inom Norrberkes Socken och Kopparbergs Län, hvarigenom 486 *Skz* blyglans blifvit uppbrutne, för att ett annat år försmältas.

Sammanräknas hela Silfver-tillverkningen i Riket under år 1853 finnes den hafva uppgått till lödige marker 5,878. 15. 16.
 Silfver-tillverkningen utgjorde år 1852 » 6,430. — 6.
 » i medeltal de 5 åren 1847—1851 » 6,442. 12. 3.
 » » » 1842—1846 » 4,644. 11. 16.
 » » » 1837—1841 » 4,083. 10. 3.

Tionde-afgiften jemte myntare-lön och slagskatt till Eders Kongl. Maj:t och Kronan har utgjort af Sala-tillverkningen 3,988 R:dr 8 sk. 10 rst. samt af den vid Löfåsen åstadkomna 14 R:dr 34 sk. 3 rst., i silfver räknadt.

Vid Silfver- och Bly-tillverkningen hafva år 1853 tillsammans 593 personer varit sysselsatte, af hvilka 440 varit arbetare vid grufve-brytningen samt 153 vid smältningarne.

c) *Koppar-tillverkningen.*

Stora Kopparberget. Härstädes har grufve-brytningen utan några egentliga hinder fortgått, under tillräcklig tillgång af drift-vatten för konst- och uppfodrings-verk.

Några våldsamma sättningar uti de genom 1833 års stora grufve-stalp uppkomna ras hafva ej heller inträffat och äfven varit mindre att befara, i anseende till den omsorg, som blifvit iakttagen vid ras-rummens bearbetande.

På vanligt sätt har grufve-arbetet blifvit verkställt dels uti så kallade egentliga malm-rum, dels ock för att uppsöka nya malm-tillgångar. De bearbetade malm-rummen hafva utgjort ett antal af 58, under det att försöknings-arbetena varit 30; och hafva af de 58 arbets-rummen 47 blifvit drifne i fast klyft samt 11 uti ras.

Enligt räkenskaperne öfver grufve-brytningen hafva 207,417 tunnor malmhaltigt berg år 1853 blifvit lösbrutne och uppfodrade. Kostnaden så väl derföre, som för malmens skrädning har uppgått till 92,792 R:dr 36 sk. 9 rst., hvaraf största delen eller 75,530 R:dr 35 sk. 10 rst. utgått såsom arbets-löner samt återstoden 17,262 R:dr 14 rst. för materialier; och har i följd deraf kostnaden för hvarje tunna malmhaltigt berg i medeltal uppgått till 24 sk. 6 rst., allt Banco.

Det uppfodrade malmhaltiga berget 207,417 tunnor har, efter skrädning, lemnat 134,476 tunnor malm; och som denna malm, hvilken dels på malm-auctionerne blifvit försäld, dels ock på Fjerdeparts-egarne till visst pris utdelad, enligt hvad här nedan närmare redogöres, dervid funnits uppgå till ett värde af 218,348 R:dr 13 sk.,

så utgör detta efter medel-beräkning 1 R:dr 31 sk. 11 rst. för hvarje tunna kopparmalm, under det att den i sjelfva verket endast kostat 33 sk. 11 rst., allt Banco.

Vid ofvanberörde malm-auctioner hafva, sedan, enligt stadgad ordning, malmen hvarje gång blifvit fördelad uti så kallade lottningar af 13 hopar uti hvardera och 2 tunnor per hop, 5 hopar af hvarje lottning blifvit försälda till förmån för de vid Stora Kopparberget, i och för grufve-brytningens bedrivande, inrättade Cassor, hvar emot de öfrige 8 hoparne blifvit utdelade på Fjerdeparts-egarne, efter det pris, hvar till första hopen vid försäljningen uppgått; och har, efter att det sålunda tillgått, det här ofvan upptagne malm-värde 218,384 R:dr 13 sk. Banco uppkommit på sätt, som följer:

	R:dr	sk.
1:sta hopen, Ordinarie grufvehjelps-malm, såld för	45,600:	—
2:dra hopen, Centonal-malm, » »	46,784:	1.
3:dje och 4:de hoparne, Afrads-malm, » »	39,003:	19.
13:de hopen, Extra grufvehjelps-malm » »	21,780:	—
Extra Afrads-casse-malm, till så ringa belopp hvarje lottningsdag, att den ej kunnat i lottningar utläggas, såld för	383:	41.
Fjerdeparts-egarnes malm, utgörande 8 hopar af hvarje lottning, värderade efter första hopens eller ordinarie grufvehjelps-malmens pris till	124,800:	—

Summa malm-värde som ofvan R:dr 218,348: 13.

Då från värdet af Fjerdeparts-egarnes malm 124,800 R:dr måste först afräknas ej mindre de af brukande Bergsmännen, för egne och öfrige Fjerdeparts-egares räkning, under året insatte grufve-brytnings-medel, utgörande 77,742 R:dr 27 sk. 5 rst., än ock vissa kommunal-afgifter samt bevillning 5 procent af utdelningen, så har derefter 1853 års Fjerdeparts-reveny, enligt Grufve-Rättens beslut, blifvit utsatt till Bco R:dr 63: 32. —

Fjerdeparts-revenyen utgjorde år	1852	»	»	44:	—
» i medeltal de 5 åren 1847—1851	»	»	»	45:	28. —
» » » 1842—1846	»	»	»	44:	3. 2.
» » » 1837—1841	»	»	»	48:	21. 10.

Koppar-tillverkningen af malm från de skattlagde grufvorne vid Stora Kopparberget har under Bruks-året 1853 uppgått till ett belopp af 4,277 Sk 12 L 8 \mathcal{L} , som på Fahlu Krono-våg invägs, fördelas sålunda:

	Sk	L	Ö
Kronans Tionde-koppar	426.	5.	5.
Konst-Stats-koppar	164.	14.	14.
Armbösse- och Provisions-koppar	13.	1.	18.
Proste-koppar	15.	—	—
Ströms-afrads-koppar	4.	7.	15.
Bergsmännens behållna koppar	3,654.	2.	16.
Summa koppar, som ofvan	4,277.	12.	8.

Utom denna koppar-tillverkning af malm från de skattlagde grufvorne, hafva 324 Sk 11 L 3 Ö så kallad fri-koppar, eller sådan för hvilken icke någon tionde-afgift erlägges, genom slagg-bruk blifvit åstadkomne.

Hela den vid Stora Kopparberget år 1853 åstadkomne så väl skattlagde, som från afgift befriade koppar-tillverkningen finnes sålunda hafva uppgått till Sk 4,602. 3. 11.

Den utgjorde år	1852	»	5,138.	5.	5.
» i medeltal de 5 åren	1847—1851	»	4,793.	9.	4.
» » »	1842—1846	»	3,553.	15.	15.
» » »	1837—1841	»	3,211.	17.	2.

Sammanräknas nu koppar-tillverkningen vid de öfrige Koppar-verken, på sätt den å nedanstående tabell finnes upptagen, med productionen vid Stora Kopparberget, så blifver förhållandet följande:

	Uppgifven Koppar-tillverkning år 1853.			Taxeringen bestämd till	Kongl. Maj:ts och Kronans Afrads-koppar.		
	Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	\mathcal{E}		Sk \mathcal{E}	L \mathcal{E}	\mathcal{E}
Vid Stora Kopparberget af skattlagde grufvornes malm	4,277	12	8	Hvarje 10:de Sk \mathcal{E} , efter afdrag af Pastors-andelen. Tillverknigen skattfri.	426	5	4 $\frac{1}{2}$
» dito genom slagg-bruk	324	11	3		—	—	—
» Ljusnarsbergs Koppar-verk uti Örebro Län	369	19	6		Åtnjuter frihets-år.	—	—
» Flögfors dito uti dito Län	600	5	13	dito dito.	—	—	—
» Åtvidabergs dito uti Östergöthlands Län	4,645	18	—	Hvarje 30:de Sk \mathcal{E} .	153	17	5
» Tunabergs dito uti Södermanlands Län	38	16	17	dito dito.	1	5	18
» Riddarhytte dito uti Westmanlands Län	345	15	—	dito dito.	10	10	10
» Garpenbergs dito uti Kopparbergs Län	34	4	5	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Såghytte dito uti dito Län	248	10	18	Hvarje 30:de Sk \mathcal{E} .	8	5	14
» Korssnäs dito uti dito Län	439	14	18	dito dito.	4	13	3
» Löfås dito uti dito Län	444	14	3	dito dito.	3	16	9
» Waldemarsviks dito uti Calmar Län	475	5	17	Åtnjuter frihets-år.	—	—	—
» Gustafs- och Carlbergs dito uti Jemtland	329	7	5	Hvarje 30:de Sk \mathcal{E} .	10	19	7
Summa Koppar-tillverkning Sk\mathcal{Z}	44,584	15	13	Kronans Afrad	649	13	10$\frac{1}{2}$

Hela Koppar-tillverknigen utgjorde år 1852 Sk \mathcal{Z} 44,439. 17. 19.

I medeltal de 5 åren 1847—1851 » 9,842. 18. 1.

» » 1842—1846 » 7,624. 1. 18.

» » 1837—1841 » 6,163. — 19.

d) *Nickel-tillverkningen.*

Klefva grufva uti Alsheda Socken och Jönköpings Län har äfven år 1853 varit bearbetad på Nickel-malm, hvaraf 967 *Skz* blifvit upptagne. Vid derefter verkställd smältning vid Klefva hafva 204 *Skz* 15 *Lz* 5 *z* så kallad Rå-nickel erhållits, utan att sedermera någon del deraf blifvit under årets förlopp garad vid Lessebo.

De på sednare åren likaledes på Nickel-malm brutne tvänne skärpningar, under namn af Slättberg och Kuso, den förra uti Leksands och den sednare i Stora Tuna Socken af Kopparbergs Län, hafva ock år 1853 varit med arbete belagda. Enligt uppgift har den upptagne malmen utgjort 8,484 *Skz*, hvaraf smältning blifvit verkställd vid Sågmyre Nickel-verk i Bjursås Socken; och har tillverkningen af Kopparnickel uppgått till 68 *Skz* 7 *Lz* 19 *z*.

e) *Messings-tillverkningen.*

Messings-tillverkningen har år 1853 blifvit uppgifven sålunda:

	<i>Skz</i>	<i>Lz</i>	<i>z</i>
Vid Skultuna Bruk i Westmanland	457.	3.	3.
» Gusums dito i Östergöthland	24.	12.	14.
Summa Messings-tillverkning	481.	15.	17.

Vid Koppar- och Nickel-tillverkningen hafva år 1853 tillsammans 2,256 arbetare varit sysselsatte, deraf 1,425 vid sjelfva grufve-brytningen samt 831 vid förädlings- och smält-verken.

7de Artikeln.

Diverse Verk och Inrättningar.

Koppar-Hamrar.

	Uppgifvet Koppar-smide år 1853.		
	Sk ⁸	L ⁸	8
Vid Avesta Bruk i Kopparbergs Län	653	4	3
» Tunabergs Kopparverk i Södermanlands Län	28	1	9
» Forssjö Bruk i dito Län	8	16	—
» Åtvidabergs Kopparverk i Östergöthlands Län	160	14	17
» Mårdsätter i Örebro Län	11	13	12
» Lersjöforss Bruk i Wermlands Län	45	11	6
» Kjellefall i Skaraborgs Län	140	2	3
» Sättersforss i dito Län	19	4	—
» Catrineforss i dito Län	51	—	—
» Lessebo Bruk i Kronobergs Län	264	11	3
» Jernhytta eller Koppar-möllan i Christianstads Län	80	—	—
» Graneforss i Blekinge Län	210	—	—
» Kallinge i dito Län	330	10	—
Summa Koppar-Smide	1,970	18	13

Bly-smältnings-Verk.

Bly-tillverkningen har år 1853 blifvit uppgifven, som följer:

	Sk ⁸	L ⁸	8
Vid Sala Silfver-verk	224.	2.	7.
» Guldsmedshytte- eller Elzviks Silfver-verk i Örebro Län	1,142.	11.	10.
» Jerle profhytta i dito Län	24.	8.	10.
» Löfåsen i Kopparbergs Län	35.	7.	15.
» Boda i dito Län	25.	15.	17.
Summa Bly-tillverkning	1,452.	5.	19.

Såsom bi-product har derjemte Silfverglitt och Glete erhållits: vid Sala Silfververk 22 Sk~~l~~ 4 L~~l~~, vid Elzviks dito 54 Sk~~l~~ 10 L~~l~~, samt vid Jerle profhytta 7 Sk~~l~~ 5 L~~l~~.

Zink-Verk.

Vid Ekensbergs Zink-tillverknings-verk hafva af malmer från Hammars Socken i Örebro Län samt från Godegårds Socken i Östergöthland 143 Sk~~l~~ 10 L~~l~~ Zink blifvit åstadkomne.

Cobolt-Verk.

Cobolt-tillverkningen, hvaraf år 1853 icke någon ägt rum vid Vena Cobolt-verk i Örebro Län, har utgjort:

	Sk	L	Ö		Sk	L	Ö
Vid Tunaberg i Södermanland	3,363.			Hvaraf Kronans 30:del	112	17	10

Svafvel-Bruk.

Svafvel-tillverkningen har år 1853 blifvit uppgifven, som följer:

	Sk	L	Ö		Sk	L	Ö
Vid Stora Kopparberget	7.	19.	10.	Hvaraf Kronans 30:del	—	5.	6.
» Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	273.	5.	—	» » 40:del	27.	6.	10.
» Säghyttan i Kopparbergs Län .	499.	—	—	» » 30:del	6.	12.	13.
» Korssnäs i dito Län	434.	—	—	» » dito	4.	7.	7.
» Löfås i dito Län	38.	—	—	» » dito	4.	5.	13.
» Östra Silfberget i dito Län . .	69.	11.	—	Åtnjuter frihets-år	—	—	—
Summa Svafvel	748.	15.	10.	Kronans afrad	39.	17.	9.

Vitriol-Verk.

Vitriol-tillverkningen har år 1853 utgjort:

	Sk	L	Ö		Sk	L	Ö
Vid Stora Kopparberget	682.	4.	15.	Hvaraf Kronans 30:del	22.	14.	16.
» Dylta i Örebro Län	600.	—	—	» » 40:del	60.	—	—
» Ölands Alunbruk	529.	—	—	» » 30:del	17.	12.	13.
» Lovers dito på Öland	900.	—	—	» » dito	30.	—	—
Summa Vitriol	2,714.	4.	15.	Kronans afrad	130.	7.	9.

Alun-Bruk.

	Uppgifven tillverkning år 1853.	Taxeringen.	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Andrarums Alunverk i Christianstads Län	4,556	Som medel-priset å den år 1852 försållda 10:de Alun uppgått till endast 10 R:dr 30 sk. 4 rst. Banco för Tunnan, så erlågges, till följe af Kongl. Brefven den 23 Januari 1836 samt den 18 Mars 1837, allenast $\frac{1}{2}$ procent af tillverknings-beloppet.	7.78
» Ölands dito	4,874		9,37
» Lovers dito på Öland	950		4,75
» Latorps dito i Örebro Län	3,600		18.
» Kaffås dito i Skaraborgs Län	347		4,59
» Hönsätters dito i dito	600		3.
» Carlsforss dito i dito	922		4,61
Summa Tunnor Alun	9,849	Kronans afrad	49,40

Rödfärgs-Verk.

	Uppgifven tillverkning år 1853.	Taxeringen bestämd till	Kronans afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Stora Kopparberget	1,974	Hvar 30:de Tunna	65 $\frac{2}{5}$
» Dylta Svafvelbruk i Örebro Län	4,000	» 40:de dito	400
» Ridkärrs Rödfärgsverk i dito Län	1,244	» 30:de dito	44 $\frac{1}{3}$
» Gammelbo dito i dito Län	280	dito dito	9 $\frac{1}{3}$
» Risbacka dito i dito Län	270	dito dito	9
» Östra Silsberget i Kopparbergs Län	648	» 50:de dito	42 $\frac{2}{5}$
» Ingarfs Rödfärgsverk i Fahlun	1,252	» 30:de dito	44 $\frac{1}{15}$
» Gamla Herregårdens dito i dito	1,795	dito dito	50 $\frac{2}{5}$
» Elsborgs dito i dito	647	dito dito	24 $\frac{1}{3}$
» Peterburgs dito i Gestrikland	20	dito dito	$\frac{2}{3}$
» Ölands Alunbruk	556	dito dito	48 $\frac{1}{3}$
Summa Tunnor Rödfärg	12,680	Kronans afrad	680 $\frac{2}{5}$

Blyertz-Verk.

Vid de inom Norbergs Socken och Bergslag i Westmanland befintlige Blyertz-
verk har denna tillverkning år 1853 uppgått till ett belopp af 107 Sk& 17 L&.

Porfyr- och Marmor-Bruk.

Vid *Elfvedahls Porfyrverk* i Kopparbergs Län hafva år 1853 Porfyr-arbeten blifvit
förfärdigade till ett värde af R:dr 3,850: — —

» *Kålmårdens Marmorbruk* i Östergöthland hafva äfven åtskil-
lige Marmor-arbeten blifvit verkställda, hvilkas värde ut-
gjort » 4,578: 14. —

Summa R:dr B:co 8,428: 14. —

Brunstens-brott.

Uti de på Bölets hemmansmark uti Undenäs Socken och Skaraborgs Län be-
fintlige brott hafva år 1853, enligt uppgift, 220 Sk& Brunsten blifvit upptagne.

Vid Alun- Svafvel- Rödfärgs- med de flere uti denna Artikel uppräknade Verk
hafva 807 arbetare år 1853 varit anställda.

Stenkols-Verk.

Vid det i Wäsby Socken, Luggude Härad och Malmöhus Län belägna Höganäs
Stenkolsverk har kol-brytningen år 1853 fortgått i Ruths schakt åt vester till ett
afstånd af 360 famnar från schaktet, samt i Prins Carls schakt sålunda, att de der-
städes påbörjade orter blifvit ytterligare indrifne, den emot vester 105 famnar, den
emot öster 87 famnar, samt den emot norr från 170 till 245 famnars längd från
schaktet, der en kastning, som medförde kol-lagrets sänkning, anträffades; och har
för öfrigt genom de tvänne pump-machinerna vid schakten Ryd och gamla Ryd, af
hvilka den förre varit i gång 354 dygn och den sednare 205 dygn, grufvan kun-
nat hållas fri från vatten.

Stenkols-uppfordringen har år 1853 uppgått till följande belopp:

Af N:o 1	Tunnor 38,314.	Värde R:dr B:co 40,262.
» N:o 2	» 75,465.	» » 37,732.
» N:o 3	» 50,404.	» » 16,801.

Summa uppfordrade Tunnor Stenkol 174,183.

I värde 94,795.

Vid

Vid Stenkols-verket hafva blifvit försålde:

Af N:o 1	Tunnor 44,942.	Värde R:dr B:co 32,604.
» N:o 2	» 13,448.	» » 6,709.
» N:o 3	» 49,887.	» » 6,629.
Summa försålde Tunnor Stenkol	<u>75,247.</u>	<u>I värde 45,939.</u>

Vid Stenkols-verket hafva blifvit consumerade:

Af N:o 1	Tunnor 46,670.	Värde R:dr B:co 43,892.
» N:o 2	» 70,547.	» » 35,273.
» N:o 3	» 38,666.	» » 42,888.
Summa consumerade Tunnor Stenkol	<u>125,883.</u>	<u>I värde 62,053.</u>

Vid Stenkols-verket hafva 309 arbetare varit sysselsatte.

På sätt efterföljande, enligt Tullverkets räkenskaper, upprättade Tabell utvisar, har exporten af sådane särskilda Bergverks-effecter, hvilka icke under Artiklarne 3, 4 och 5 här blifvit upptagne, år 1853 förhållit sig sålunda:

Tabell, utvisande 1853 års export af här nedan upptagne Bergverks-producter, upprättad i enlighet med Tullverkets Räkenskaper.

	Koppar, helfärdiga arbeten.	Koppar, smidd eller valsad.	Koppar-skrot.	Koppar, gerard.	Koppar-Nickel.	Zink, arbetadt.	Messing, arbetadt.	Messing, arbetadt.	Koppar- och Messings-tråd.	Jern- och Ståltråd.	Bly, arbetadt.	Jern-skrot.	Koppar-malm.	Jern-malm.	Cobolt-malm.	Vitriol.	Alun.	Svafvel.	Röd-färg.	Brunsten.	Blyertz.
	L \mathcal{R}	Sk \mathcal{R}	Sk \mathcal{R}	Sk \mathcal{R}	℔	℔	℔	Sk \mathcal{R}	℔	℔	Sk \mathcal{R}	Sk \mathcal{R}	Sk \mathcal{R}	Sk \mathcal{R}	℔	L \mathcal{R}	L \mathcal{R}	L \mathcal{R}	T \mathcal{R}	Sk \mathcal{R}	L \mathcal{R}
Till Norrige . . .	107 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{3}{4}$	$\frac{1}{4}$	—	—	—	1,245	3 $\frac{3}{4}$	390	925	—	—	22,233	—	—	—	1,779	—	—	—	203 $\frac{1}{4}$
» Finland . . .	35	27 $\frac{1}{4}$	—	6	—	—	—	2 $\frac{1}{4}$	—	3,227	31 $\frac{1}{4}$	—	—	—	—	784	2,176	4,988	909	5 $\frac{1}{4}$	386
» Ryssland . .	—	—	—	—	—	4,000	—	—	—	—	70	—	—	—	—	—	62,135	—	2,879	—	156
» Preussen . .	—	10 $\frac{3}{4}$	—	3,915	1,125	—	—	—	—	—	—	377 $\frac{3}{4}$	—	—	25	—	6,851	—	134	—	—
» Danmark . .	62 $\frac{1}{2}$	6	35 $\frac{1}{4}$	374	8,550	—	—	8 $\frac{3}{4}$	—	—	—	7	—	—	—	—	18,309	—	79	—	—
» Mecklenburg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	116	—
» Lybeck . . .	237	—	11	4,680 $\frac{1}{4}$	28,534	—	—	—	—	—	14 $\frac{1}{2}$	—	450	—	7,226	—	11,524	—	—	6	—
» Hamburg . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,970	—	—	—	—
» Nederländerne	—	—	—	100	—	—	420	—	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
» Stora Britan-nien	—	—	—	8	7,670	—	—	—	—	—	73	147	—	—	13,337	—	—	—	—	—	—
» Frankrike . .	—	—	—	149 $\frac{1}{2}$	—	1,503	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	—	—	—	—
» Italien . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
» Asien samt Australien . .	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa Export	448 $\frac{3}{4}$	52 $\frac{3}{4}$	46 $\frac{1}{2}$	9,232 $\frac{3}{4}$	45,879	5,503	1,665	14 $\frac{3}{4}$	390	4,152	268 $\frac{3}{4}$	531 $\frac{3}{4}$	450	22,233	20,588	784	109,795	4,988	4,128	5 $\frac{3}{4}$	765 $\frac{1}{4}$

Under loppet af år 1853 hafva följande nya verkstäder blifvit tillätne, nemligen:

1:o. *Nya Stångjerns-härdar.*

- Vid *Helleforss Bruk* i Helleforss Socken och Örebro Län, 2:ne Lancashire-härdar.
» *Rönnöforss Bruk* i Offerdals Socken och Jemtlands Län, en Smälthärd.
» *Åkers Styckebruk* i Åkers Socken och Härad af Södermanlands Län, 2:ne Puddlings-ugnar och 2:ne Väll-ugnar, vid hvilka Stenkol komma att begagnas samt 3 hamrar, att drifvas med ångkraft.

2:o. *Smälthyttor.*

- Vid *Åtvidabergs Kopparverk* i Åtveds Socken och Östergöthlands Län, en ny Sulu-ugn.
På *Fröstdals hemmans mark* i Nätra Socken och Tingslag af Wester-Norrlands Län, en koppar-hytta för tillgodogörande af malm från åtskillige inom Orten uppfunne anledningar.

3:o. *Jern-Manufactur-Verk.*

- Vid *Robertsholms Bruk* i Thorsåkers Socken, Gestriklands fögderi och Gefleborgs Län, en Knipp- och två Spik-hamrar.
» *Stjernforss Bruk* i Nya Kopparbergs Socken och Örebro Län, en Knipp- och en Spikhammare.
» *Thorsby Bruk* i Fryksände Socken och Wermlands Län, en Stål-ugn.
» *Ljungs eller Jacobslunds Bruk* i Ljungs Socken, Gullbergs härad och Östergöthlands Län, 3:ne Spikhamrar.
» *Stafsjö Bruk* i i Kihla Socken, Jönåkers härad och Södermanlands Län, en Vattenslägga för tillverkning af åtskillige redskap för Brukets och Egendomens behof.
På Holms ägor i Motala Socken, Aska härad och Östergöthlands Län, ett Manufactur-verk, under namn af *Cathrineforss*, bestående af 3:ne Spikhamrar för en Stock, samt af en Räckhammare för en Stock.
» *Pilabo hemmans mark* i Solberga Socken, Södra Vedbo Härad och Jönköpings Län, ett Manufactur-verk, under benämning *Pilabo*, af en Knipp- och en Spikhammare för hvar sin Stock, att dervid tillverka hvarjehanda Svartsmide för eget och Ortens behof.

Slutligen får Collegium i underdånighet tillkännagifva, att utom de Smides-nedläggningar, hvilka, på sätt 4:de Artikeln här förut närmare innehåller, blifvit, med anledning af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 8 Maji 1852, på viss bestämd tid beviljade, hafva, enligt derom gjorda ansökningar och meddelade resolutioner, följande nedläggningar för alltid af verkstäder och smiden år 1853 ägt rum, nemligen:

- Vid *Algrena Bruk* i Askersunds Socken, Sundbo härad och Örebro Län, en härd med oinskränkt tillverknings-rätt.
- » *Åvike Bruk* i Hässjö Socken, Medelpads härad och Vester-Norrlands Län, en härd med 400 *Sk℥* smides-rätt.
 - » *Likåforss Bruk* i Dahlby Socken, Elfdals härad och Vermlands Län, 2:ne härdar med privilegieradt smide 1,000 *Sk℥*.
 - » *Länna Bruk* i Länna Socken, Åkers härad och Södermanlands Län, en härd med oinskränkt tillverknings-rätt samt 37 *Sk℥* 10 *L℥* frälse-rätt.

Bergs-Collegium framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit

Stormäktigste Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
tjenare och undersåter

FR. ÅKERMAN.

F. A. BERNDES.

ADOLF HALLGREN.

Stockholm den 23 November 1854.

L. Åkerberg.